

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
Облік і аудит

на тему: «Облік та контроль розрахунків за заробітною платою: теорія та практика
(на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)
(назва теми)

Виконавець:

студентка ФМОІТ

Товстан Олена Ярославівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

Науковий керівник:

старший викладач

(науковий ступінь, вчене звання)

Доценко Олена Валеріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

_____
/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Заробітна плата як показник, залежний безпосередньо від ефективності виробництва, продуктивності праці, конкурентоспроможності продукції, є не лише індикатором, що визначає загальний життєвий рівень працівників. Від її стану та форм реалізації, частки у валовому національному продукті багато в чому залежать також можливості розвитку економіки взагалі. В умовах сучасного ринкового механізму через формування сукупного попиту заробітна плата забезпечує не лише основи відтворення робочої сили. Вона стає дедалі вагомішим чинником відтворення суспільного виробництва.

Заробітна плата виступає одним із основних регуляторів ринку праці. Але аналізу і оцінці впливу зарплати на ринок праці й, передусім, на зайнятість в Україні, не приділяється належна увага, що призводить до негативних наслідків: прискореного зростання безробіття, руйнування мотивів і стимулів до праці, збожіння більшості населення.

При прийнятті ефективних управлінських рішень вагому роль відіграє достовірна та оперативна інформація про розрахунки з оплати праці на підприємстві. Систему інформаційних потоків щодо розрахунків з оплати праці на підприємстві формують на підставі даних бухгалтерського обліку, які з метою планування, аналізу і контролю за оперативними рішеннями формуються фахівцями з обліку та подаються вищому керівництву.

Оплата праці виступає одним з найважливіших об'єктів бухгалтерського обліку кожного суб'єкта господарювання і багато в чому визначає собівартість готової продукції.

Дослідженню питань щодо обліку та контролю розрахунків з оплати праці приділяли увагу такі вчені, як: Білуха М.Т., Бунда О.М., Бутинець Ф.Ф., Варламова І., Голов С.Ф., Гуцаленко Л.В., Каменська Т.О., Кравченко М.А., Кузьмінський А.М., Максимова В.Ф. та інші. Дослідження вітчизняних науковців і бухгалтерів-практиків охоплюють значний спектр питань оплати праці, обґрунтовують різні варіанти їх розв'язання, мають значний ступінь методологічної і методичної вичерпності. Проте, нові виклики економіки, а саме прагнення України до європейської економіки і європейського рівня життя, вимагає нових заходів щодо поліпшення систем оплати праці, обліку і нарахування праці, оцінки та її оплати. Багато питань на сьогоднішній день залишаються невирішеними і дискусійними. Зокрема, це питання обліку нарахування заробітної плати, організації обліку нарахувань та утримань з заробітної плати працівників та внутрішньому контролю розрахунків з оплати праці.

Облік праці та заробітної плати є одним із найважливіших і складних у системі бухгалтерського обліку підприємства. На всіх підприємствах країни, незалежно від напрямку діяльності, ведеться облік заробітної плати. Тому, питання бухгалтерського обліку нарахування заробітної плати є актуальними для кожного підприємства України, вони потребують теоретичних і практичних досліджень. Вирішення проблемних питань обліку заробітної плати позитивно вплине на формування достовірної інформації про розрахунки з оплати праці найманих працівників для користувачів інформації різного рівня, що і обумовило актуальність обраної теми.

Мета і завдання випускної роботи. Метою є обґрунтування теоретичних, методичних і практичних питань організації обліку, аналізу та внутрішньому контролю розрахунків з заробітної плати, а також розробка шляхів їх удосконалення.

Для досягнення визначеної мети необхідно вирішити наступні завдання:

- розкрити сутність, види та форми заробітної плати;
- розглянути нормативно-правові акти, що регулюють облік і контроль розрахунків з оплати праці;
- надати загальну економічну характеристику об'єкту дослідження;
- проаналізувати фінансово-господарську діяльність досліджуємого підприємства;
- розглянути особливості обліку заробітної плати на підприємстві (облік нарахування та утримань із заробітної плати);
- розглянути теоретичні аспекти і систему контролю заробітної плати;
- провести аналіз ефективного використання трудових ресурсів на базовому підприємстві;
- розкрити недоліки та напрями вдосконалення діючої системи обліку, аналізу і контролю на підприємстві.

Об'єктом дослідження у випускній роботі виступають процеси, що забезпечують ефективність обліку, аналізу та контролю заробітної плати.

Предмет дослідження є організаційно-методичні аспекти обліку, аналізу і контролю заробітної плати у ТОВ «Телекарт-Прилад».

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження склали загальнонаукові та спеціальні методи, серед яких: діалектичний і системний підходи, метод індукції і дедукції, аналізу і синтезу, метод порівняння, спостереження, історичний і логічний. У доповнення до цього використано такі статистичні методи, як: факторний, кореляційний та регресійний аналіз.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою дослідження є законодавчі та нормативні акти, що регламентують облік і внутрішній контроль розрахунків з оплати праці, наукові праці вітчизняних учених, періодичні видання, матеріали міжнародних і наукових конференцій, дані первинного обліку, статистичної та фінансової звітності досліджуваного підприємства, дані з мережі Інтернет.

Публікації та апробація результатів дослідження. Публікація на тему кваліфікаційної роботи була здійснено у рамках міжнародної наукової конференції у 2020 році: Товстан О. Я. Проблеми обліку та напрями вдосконалення заробітної плати на підприємстві / О. Я. Товстан // Напрями розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації: тези доповідей VI міжнар. студент. наук.-практ. інтерн.-конф., 20 квітня 2020 р. – Одеса: ОНЕУ, 2020.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні основи обліку заробітної плати**» розкрито сутність, види та форми заробітної плати; розглянуто нормативно-правові акти, що регулюють облік і контроль розрахунків з оплати праці; досліджено проблеми обліку та напрями вдосконалення заробітної плати на підприємстві.

У другому розділі «**Особливості обліку заробітної плати на досліджуваному підприємстві**» надано загальну економічну характеристику об'єкту дослідження; розглянуто особливості обліку заробітної плати на підприємстві (облік нарахування та утримань із заробітної плати); надано опис первинної документації при здійсненні операцій з обліку заробітної плати.

У третьому розділі «**Аналіз і контроль розрахунків із заробітної плати: теорія та діюча практика**» розглянуто теоретичні аспекти і практику дослідження системи контролю заробітної плати; проведено аналіз фінансового стану підприємства і аналіз ефективності використання трудових ресурсів на базовому підприємстві; надані практичні рекомендації щодо удосконалення діючої системи обліку та контролю заробітної плати на підприємстві.

ВИСНОВКИ

Заробітна плата займає одне з основних місць серед сукупності актуальних проблем для суспільства. Вона є об'єктом дослідження економічної науки та господарської практики впродовж багатьох сторіч. Особливо актуальною дана проблема є на сучасному етапі розвитку економіки у зв'язку із посиленням конкуренції, глобалізацією бізнесу, збільшенням підприємницьких ризиків, уникнути яких може забезпечити кваліфікований працівник.

Для соціального захисту і матеріальної зацікавленості працівників необхідно постійно удосконалювати систему обліку заробітної плати з урахуванням якості праці, умов праці і її результатів. А для цього потрібно постійно проводити перевірку розрахунків з персоналом, яка передбачає контроль за дотриманням чинного законодавства про працю, правильністю нарахування заробітної плати і проведення утримань з неї, а також правильністю ведення бухгалтерського обліку розрахунків з оплати праці.

На базі проведеного дослідження, вивчаючи нормативно-правові акти, наукову і періодичну літератури, облікову первинну документацію та фінансову звітність базового підприємства стосовно обліку заробітної плати, нами було зроблено наступні висновки:

1. Оплата праці є одним із чинників ефективності діяльності підприємства, оскільки розмір нарахованої заробітної плати, своєчасність і повнота розрахунків із працівниками впливає на якість праці найманих працівників та суму витрат підприємства. Форми і системи оплати праці, норми праці та їх розцінки, тарифні сітки та ставки, схеми посадових окладів, умови винагороди й інших виплат встановлюються підприємствами самостійно, за допомогою визначення в колективному договорі, але з дотриманням норм і гарантій, передбачених законодавством.

2. Нині політика щодо грошових доходів населення, у структурі яких найбільшу питому вагу становить оплата праці, є одним із найважливіших напрямів соціально-економічної політики держави. В Україні практично створено законодавчо-правову базу регулювання державних механізмів оплати праці відповідно до міжнародних трудових норм. На нашу думку, вкрай необхідним є

прийняття нового Кодексу Законів про працю на зміну того, що діє зараз і був прийнятий у радянські часи.

3. У зв'язку із значними змінами, які відбуваються в соціально-економічному розвитку країни, значно модифікується політика щодо обліку заробітної плати, соціальної допомоги і захисту працівників. Проблеми обліку заробітної плати відіграють ключову роль на рівні окремого підприємства та національної економіки загалом. Своєчасне вирішення проблем обліку заробітної плати підвищить ефективність виробництва, збільшить добробут працівників та сприятиме формуванню позитивного соціально - психологічного клімату у країні.

Випускна робота виконувалась на базі підприємства ТОВ «Телекарт-Прилад» – українська приладобудівна компанія, яка працює у сфері розробки і виробництва електроприладів і радіоелектронної апаратури побутового і військового призначення. Основна діяльність підприємства розробка та інтеграція комплексних рішень, що забезпечують організацію зв'язку, електроживлення та систем життєзабезпечення стаціонарних та рухомих об'єктів, таких як командні, командно-штабні машини, комплексні апаратні зв'язку.

У випускній роботі нами було проведено розрахунки основних економічних показників і проаналізовано фінансовий стан підприємства і ефективність використання трудових ресурсів підприємства. За результатами можна зробити такі висновки:

1. Найбільшу питому вагу у структурі активів займають оборотні активи – 90% у 2018 році, а саме у оборотних активах – 41,67% становлять кошти в розрахунках. Позитивним моментом є те, що значну питому вагу у структурі оборотних активів становлять грошові кошти та їх еквіваленти – 33,51%, у 2018 році відбулося збільшення грошових коштів на +37557 тис.грн, у порівнянні із 2017 роком.

Керівництву ТОВ «Телекарт-Прилад» рекомендуємо приділити увагу досить високому рівню дебіторської заборгованості, що у 2017 році становила 49,02%, у 2018 році - 41,67% у згальній структурі активів. Високий рівень дебіторської заборгованості може залишити підприємство без обігових коштів.

2. Аналіз показників платоспроможності ТОВ «Телекарт-Прилад» розкриває позитивну тенденцію на підприємстві, щодо підвищення усіх показників ліквідності. Усі показники ліквідності: абсолютної, швидкої і загальної у 2017 році і у 2018 році відповідають нормативному значенню.

3. Аналіз показників фінансово-господарської діяльності показав, що діяльність ТОВ «Телекарт-Прилад» протягом аналізованого періоду є прибутковою. Так, прибуток у 2017 році склав 6,381 млн. грн., а у 2018 році досліджуване підприємство збільшило свій прибуток на 2,715 млн. грн., що є позитивною тенденцією і свідчить про вірне обрану стратегію управління підприємством.

4. Показники продуктивності праці у ТОВ «Телекарт-Прилад» - високі. На збільшення обсягів чистого доходу від реалізації позитивно вплинув саме фактор збільшення продуктивності праці на підприємстві, це відбулося при незмінній кількості робітників, при незначному збільшенні кількості відпрацьованих 1 робітником днів за рік і суттєвому збільшенні середньогодинного виробітку одного працівника (+165,7 грн) і значному збільшенню середньорічного виробітку одного

працівника (+277,36 тис. грн). Економічний аналіз показує, що ТОВ «Телекарт-Прилад» раціонально використовує фонд робочого часу. Продуктивності праці висока, трудові ресурси використовують без додаткових витрат.

5. У звітному році у ТОВ «Телекарт-Прилад», порівняно з попереднім роком, спостерігається стрімке збільшення чистого доходу від реалізації на 70727 тис. грн. і збільшення витрат по заробітній платі і відрахуванням на соціальні заходи на +8727 тис. грн. При цьому, оплатомісткість випущеної продукції зменшилась на 35 грн і за рахунок цього факту відбулося суттєве зменшення собівартості реалізованої продукції на 5827,57 тис. грн.

На підприємстві ТОВ «Телекарт-Прилад» організація обліку оплати праці здійснюється у відповідності з нормами КЗпП, ПКУ, Законом України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність», Законом України «Про оплату праці, П(С)БО 16 «Витрати», П(С)БО 26 «Виплати працівникам», планом рахунків бухгалтерського обліку, положенням про оплату праці, а також наказом «Про організацію бухгалтерського обліку та облікову політику».

Бухгалтерський облік у ТОВ «Телекарт-Прилад» автоматизовано та використовується програма ІТ-Підприємство – система управління підприємством для вирішення бізнес-завдань будь-якої складності. Комплексний підхід забезпечує однаковість всіх інформаційних потоків, гнучкість налаштування бізнес-процесів, простоту впровадження змін, уніфікованість управлінської звітності, управління підприємством в режимі реального часу.

Дослідження діючої системи обліку та системи контролю у ТОВ «Телекарт-Прилад» показали, що бухгалтерський облік на підприємстві ведеться на належному, професійному рівні, згідно з вимогами діючого законодавства. За результатами проведеного дослідження нами були надані рекомендації керівництву підприємства, які сприятимуть підвищенню економічної ефективності, завдяки прийнятим своєчасно, ефективним управлінським рішенням:

1. Під час розробки положення про оплату праці, преміювання тощо, керівництву ТОВ «Телекарт-Прилад» необхідно: застосовувати практику персоналізації ставок і окладів найбільш кваліфікованим працівникам, орієнтованим на підвищення ефективності праці. Враховуючи те, що досліджуване підприємство займається не лише промисловим виробництвом, а й розробкою промислових винаходів, різноманітних інтелектуальних розробок, рекомендуємо для працівників що виробляють інтелектуальні новинки застосовувати додаткові види оплат та премій, виокремлюючи інтелектуальну працю, підвищив матеріальним стимулами її статус.

2. На досліджуваному підприємстві з 2015 по 2018 роки не створювали резерв відпускних. Рекомендуємо керівництву приділити цьому питанню увагу і використовувати в обліку окремих рахунок для забезпечення відпусток працівників ТОВ «Телекарт-Прилад». Для суми нарахованих відпускних у ТОВ «Телекарт-Прилад» рекомендуємо створювати забезпечення. Для цього доцільно використовувати субрахунок 471 «Забезпечення виплат відпусток».

3. Аналіз показників економічної діяльності підприємства показав, що на ТОВ «Телекарт-Прилад» темпи зростання продуктивності праці вище, ніж темпи зростання оплати праці. Продуктивність праці збільшується за умови незначного

зростання оплати праці. Рекомендуємо керівництву ТОВ «Телекарт-Прилад» прийняти рішення щодо розробки комплексу заходів для працівників основного виробництва, направлених на підвищення рівня оплати праці у відповідь на значне зростання продуктивності праці.

4. На підприємстві відсутній відділ внутрішнього контролю або аудита, тому обов'язки щодо дотримання правил ведення бухгалтерського обліку і контроль покладені на головного бухгалтера ТОВ «Телекарт-Прилад». Враховуючи постійну зайнятість головного бухгалтера ТОВ «Телекарт-Прилад» виконанням своїх безпосередніх обов'язків, ми рекомендували керівництву ТОВ «Телекарт-Прилад» ввести посаду внутрішнього контролера, у штат управління підприємства, з метою незалежного здійснення внутрішнього контролю. Налагоджена система контролю виплат працівникам на підприємстві забезпечить оперативне формування інформації для впровадження заходів з економії витрат на оплату праці через створення ефективних механізмів стимулювання, активізації трудових ресурсів, можливості доведення рівня оплати праці до реальної вартості робочої сили.

Надані у випускній роботі пропозиції і рекомендації, керівництву ТОВ «Телекарт-Прилад» будуть сприяти зростанню продуктивності праці, ефективному використанню коштів фонду оплати праці, мотивації працівників до ефективного виконання своїх обов'язків, що в свою чергу покращить управління підприємством та надасть більше можливостей для подальшого розвитку ТОВ «Телекарт-Прилад».

АНОТАЦІЯ

Товстан О. Я., «Облік та контроль розрахунків за заробітною платою: теорія та практика (на прикладі ТОВ «Телекарт-Прилад»)».

(прізвище та ініціали студента)

(назва кваліфікаційної роботи)

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування» за освітньою програмою програмою «Облік і аудит»,

Одеський національний економічний університет

м. Одеса, 2020 рік

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процеси, що забезпечують ефективність обліку, аналізу та контролю заробітної плати.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти обліку, аналізу та контролю розрахунків із заробітної плати. Досліджено економічну сутність, види, та форми заробітної плати. Здійснено аналіз показників з оплати праці та зроблено оцінку фінансового стану підприємства. Розкрито проблеми обліку та напрями вдосконалення заробітної плати на підприємстві. Досліджено організаційні й правові засади обліку та контролю розрахунків із заробітної плати, основні методичні прийоми здійснення внутрішнього контролю.

Запропоновано напрями удосконалення обліку і системи контролю у ТОВ «Телекарт-Прилад» зокрема, створювати в обліку, на окремому рахунку забезпечення для відпусток працівників; удосконалити Положення щодо обліку заробітної плати та мотиваційних виплат працівникам. Створити систему внутрішнього контролю на підприємстві.

Ключові слова: заробітна плата, облік, ПДФО, військовий збір, контроль, аналіз продуктивності.

ANNOTATION

Tovstan O. Y., « Accounting and control for payroll settlements: theory and practice (by the example of Telecart-Prilad LLC)»

(students surname and initials)

(work title)

Qualifying work on obtaining a bachelor's degree in the specialty 071 «Accounting and Taxation» for the educational program under the program «Accounting and audit»,

Odessa National Economic University

Odessa, 2020

Bachelor's qualification work consists of three sections. Object of study processes that ensure the efficiency of accounting, analysis and control of wages.

Diploma thesis deals with theoretical aspects of accounting, analysis and control of wages. The economic nature, types, and forms of wages are investigated.

The analysis of indicators of remuneration and assessment of the financial condition of the company. The problems of accounting and directions of improvement of wages at the enterprise are revealed. Organizational and legal principles of accounting and control of payroll calculations, basic methodical methods of internal control exercise are investigated.

It was offered: recommendations for improving the accounting and analytical support and internal control of payroll calculations at the LLC «Telecart-Prilad», in particular, to introduce a separate account for the provision of employee holidays; to review the Order and to prepare an exhaustive list of wage accounting regulations. As well as directions for improving the existing system of internal control through the creation internal control service.

Keywords: wages, accounting, personal income tax, military tax, control, analysis of productivity.